

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Ammattiliitto Pro ry:n lausuma hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta HE 101/2023 vp.

Yleistä

Ammattiliitto Pro katsoo, että osa esitetyistä muutoksista heikentää harmaan talouden torjuntaa, mutta muutokset eivät ole kovin merkittäviä ja ne ovat perusteltuja direktiivin kannalta.

7 §. Ilmoitus työntekijöiden lähettämisestä

On mahdollista, että lakimuutokset heikentävät yhteydenpitoa ulkomaisiin työnantajiin. Koska velvollisuus asettaa aina edustaja Suomessa on katsottu direktiivin vastaiseksi, esitetty malli on kohtuullinen kompromissi.

Vastaavalla tavalla katsomme, että velvollisuuden poistaminen ilmoittaa urakoitsijalle ja rakennuttajalle lähetyistä työntekijöistä heikentää tiedonkulkua, mutta käytännön elämässä muutos jääneet pieneksi. Lähetetyn työvoiman seuraamiseen rakennustyömailla on muita keinoja.

8 §. Edustajan asettaminen

Muutos on perusteltu huomioiden direktiivi ja Suomen lainsäädännössä tapahtuneet muutokset.

10 §. Velvollisuus pitää saatavilla tietoja lähetetyistä työntekijöistä Suomessa

Muutokset ovat perusteltuja.

10 b §. Tietojen antaminen työsuojeluviranomaiselle

Muutos on perusteltu.

12 a §. Vastatoimien kieltö

Esitetty kielto vastatoimiin on hyvä ja tarpeellinen uudistus. Direktiivin mukaan kansallisten vastatoimien kiellon rikkomisen seuraamusten tulee olla tehokkaita, oikeasuuntaisia ja varoittavia. Ammattiliitto Pro epäilee, ettei esitetty malli tule olemaan riittävän tehokas ja varoittava. Pelkäämme, että malli jää teoreettiseksi, eikä käytännössä estä kiellettyjä vastatoimia.

Jaamme SAK ry:n ja STTK ry:n aiemmin esittämän näkemyksen, että työnantajapuolen ehdottama ratkaisumalli vaarantaisi direktiivin tehokkaan täytäntöönpanon liian kapea-alaisena ja todennäköisesti alittaisi direktiivin vähimmäisedellytykset.

Esitettyssä mallissa vastatoimien kielto syntyy oikeudellisiin ja hallinnollisiin toimiin ryhtymisestä. Käytännön elämässä tilannetta käsitellään usein ensin työpaikalla. Lähetettyjen työntekijöiden tietoisuus heidän oikeuksistaan ja Suomen lainsäädännöstä saattaa riippua kokonaan kontakteista suomalaisiin kollegoihin, esim. yrityksen luottamusmieheen. Kuten hallituksen esityksessä useassa kohdassa todetaan, lähetetyillä työntekijöillä on vaara joutua palautetuksi lähtömaahan tai jopa erotuksi työstään, jos he nostavat epäkohtia esille. Tämä vaara on olemassa jo ennen kontaktia viranomaisiin.

Edellä mainittua ongelma on vähäisempi, jos epäkohdat selviävät viranomaistoiminnan kautta, vaikkapa työsuojeluviranomaisten tarkastuksella. Viranomaisten resurssien niukkuus ei mahdollista koko kentän kattavaa tarkastustoimintaa. Suojan saaminen vain viranomais-toiminnan kautta saattaa myös johtaa toimintamalliin, jossa kaikki lähetettyjen työntekijöiden ongelmien selvittäminen aloitetaan yhteydenotolla viranomaisiin ja täten kuormitetaan heitä myös sellaisilla asioilla, jotka voisi hoitaa muutenkin.

Ongelmaa voisi helpottaa laajentamalla lainkohdan tulkintaa siten, että suojaa voi saada asioissa, jotka johtavat perusteltuun yhteydenottoon viranomaisiin, vaikka asian selvittely ja niistä johtuvat vastatoimet alkaisivat jo ennen viranomaisyhteydenottoa. Nähdäksemme lain perusteluosaan tulisi kirjata, että lainkohdassa mainitut hallinnolliset ja oikeudelliset toimet katsotaan alkaneen jo siitä, kun asiasta syntyy riita tai epäselvyys.

Vastatoimien kiellon rikkomisen seuraamukseksi esitetty vahingonkorvausvelvollisuus työsopimuslain 12 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan on ongelmallinen. Kyseinen lainkohta ei sisällä aineetonta korvausta lain rikkomisesta, ellei kysymyksessä ole kipu ja särky. Jos vastatoimien kieltä on rikottu heikentämällä lähetetyn työntekijän taloudellisia etuja, korvaus voi olla vain hänen palauttamisensa siihen taloudelliseen tilanteeseen, johon hän olisi kuulunut muutenkin, lisättynä pienillä viivästysseuraamuksilla. Näin ollen lainriikkoja ei joudu maksamaan mitään ylimääräistä. Komennuksen ennenaikainen päättäminen saattaa tuki johtaa ankarampaan vahingonkorvausseuraamukseen.

Epäilemme mallin käytännön merkitystä. Korvauksen saaminen edellyttää oikeudenkäyntiä, joka on tunnetusti kallista. Iso osa lähetyistä työntekijöistä tulee maista, joissa ammatillinen järjestäytyminen on matalaa, joten heillä ei ole ammattiliittoa maksamassa kuluja. He eivät juurikaan järjestäydy suomalaisiin ammattiliittoihin. Yksittäiselle ihmiselle oikeudenkäyntikuluriski on todella merkittävä. Käytännössä vahingonkorvaus voi ilmeisesti tulla maksuun vain viranomaisen ajaman asian liitännäisseurauksena.

Muutos on perusteltu.

16 §. Toimivaltaiset viranomaiset.

Muutos on perusteltu.

17 §. Tiedonsaantioikeus

Muutos on perusteltu.

20 §. Avunantopyynnön täyttämisen viivästyminen tai täyttämättä jääminen.

Muutos on perusteltu.

35 §. Laiminlyöntimaksu

Muutos on perusteltu.

Helsingissä 12.helmikuuta 2024

Ammattiliitto Pro ry

Jyrki Suihkonen

Sopimusälavastaava